

האדמו"ר מהאלמין
רבי שלום יהודה גראס שליט"א
חיבר למעלה מאלף ספרים על כל מקצועות התורה

אור הזוהר 57 * אב תשע"ב

רבינו בעל הסולם
נשמת האריז"ל בדורינו

מפעל הזוהר העולמי טל: 0527651911

דְרָשָׁה מִכ"ק אדמו"ר מהאלמין שליט"א בעיה"ק ירושלים ת"ו ב"איצטדיון טד"ו
פְּרִשְׁתַּת עֵקֶב בְּרֵאשִׁיּוֹת הַגָּדוֹל מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן, נְשִׂיא מוֹעֲצַת חֲכָמֵי הַתּוֹרָה,
הָרֵב עֲבֹדָה יוֹסֵף שְׁלִיט"א, וּבִהַתְאַסְפוֹת הָרַבָּנִים הַגָּאוֹנִים, רֵאשֵׁי יְשִׁיבוֹת שְׁלִיט"א,
בְּמַעֲמַד קִדּוּשׁ הַשֵּׁם שֶׁל עֲשָׂרִים וְשָׁתַיִם אֲלֶף אִישׁ

דְרָשָׁה לְחִזּוּק לְמוֹד הַזוֹהַר הַקִּדּוּשׁ

כתוב בפרשת השבוע, "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמַעוּן אֶת הַמְשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרַתֶּם וְעִשִּׂיתֶם אוֹתָם", והיה לשון שמחה, שמחה בעליונים ותחתונים בפרסום לימוד תורת הרשב"י.

בהזדמנות זו אני רוצה להכיר טובה למזכה הרבים הגאון הצדיק המקובל הרב בניהו יששכר שמואלי שליט"א, וכן לצדיק המיוחד בזיכוי הרבים ובפרט בהדפסת הזוהר הקדוש, ותורת הרשב"י, רבי פנחס ראובן שליט"א, על פועלם ומסירות נפשם למען ישמעו וילמדו כל ישראל את לימוד הזוהר הקדוש, שלא יהיה בית יהודי שאין בו לימוד זוהר הקדוש, וכן תודה נפלאה לארגון הקדוש "הידברות" המקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים, בארץ ובעולם כולו, וכל הצמאים ממנו שותים, אשר לקחו על עצמם משימה קדושה לחלק זוהר הקדוש לכל התומכים והמשתתפים, ובזה יתעוררו כל ישראל לשוב לאבינו שבשמים.

ברוכים הבאים בשם ה'

ברשות הגאון הגדול מן הראשון לציין, נשיא מועצת חכמי התורה, הרב עבדיה יוסף שליט"א, וברשות הרבנים הגאונים, ראשי ישיבות שליט"א, ומזכיר הרבנים שארגנו את קבוץ הגדול הזה, וכל הקהל הקדוש הזה.

בראשית דברי אגיד הקדמה קטנה, שהשפת אם שלי היא שפת אידיש, ולא למדתי שפה העברית, רק מה שדברתי קצת עם אנשים, התרגלתי קצת להשפה, ועל כן קצת קשה לי, אבל ידוע שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ועל כן אני מקנה שלב השומעים יבין את הלב שלי, ובעזרת השם נבין אחד את השני.

אנחנו מיחלים ומצפים שמקידוש השם הגדול היוצא מן הקבוץ הזה, יביא בעזרת השם במהרה את הקבוץ גלילות בכיאת משיח צדקינו בב"א.

מידי יום ביומו למד מספר דפים למרות לעגם והפרעתם של הסוככים אותו, וכאשר שם פפה לכבוד תורת הרשב"י, צעקה עליו זוגתו, האם השתגעית? מה קרה לך שאתה לובש פפה?

אמר לה מה אכפת לך אני רק לומד הסטוריה, והסתיר את למוודו פדי שלא תפריע לו.

וכך המשיך מידי יום ביומו עד שסיים כל הזוהר הקדוש, תכף לאחר מכן נכנס בו התעוררות מאד גדולה לתשובה אמיתית, והתחיל לקיים כל המצוות, והיום הוא יהודי קשר הדבוק בתורת הרשב"י. מפאן רואים פמה גדול כחו של רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום.

ועל זה אפשר להמליץ דברי תז"ל הקדושים: הלואי אותי עזבו ואת תורתך שקרו, שהמאור שבה מחזירם למוטב - וזהו האור הגנוז בתורה, וכדברי קדשו של הבני יששכר זי"ע, שהאור הגנוז לצדיקים טמון בתורת הרשב"י עליו השלום.

ספר הזוהר הוא כמו תבת נח - ואפלו אם יהיה רשע אין חשש אם יכנס פי חבור זה שנקרא ספר הזוהר הוא כמו תבת נח, שבו היו מינים הרבה ולא היה קיום לאותן המינים והמשפחות כלם אלא על ידי פניסתם להתבה כן הוא ממש... פן יכנסו הצדיקים אל סוד אור חבור הזה להתקיים, וכך סגלת החבור שמיד שעוסק בחשקו אהבת השם ישאבנו פשאיבת האבן השואבת את הברזל ויכנס אליו להצלת נפשו ורוחו ונשמתו ותקונו, ואפלו אם יהיה רשע אין חשש אם יכנס (אור קר, שער א' סימן ה').

א. מרגלא בפומיה דהגאון הצדיק רבי מרדכי אליהו זצ"ל על הפסוק "והיה עקב תשמעו... ואתה וברך והרבה", אין והיה אלא לשון שמחה, אם תעבד את ה' בשמחה וביראה, אז תגיע לדרגה שתשמעו את כל המשפטים, וכיון שעבדת את ה' בשמחה, אז ואתה וברך והרבה ויתקומו בך כל ברכות התורה במלואם.
ב. ובאר הגאון הצדיק המקובל הרב בנימו יששכר שמואלי שליט"א ראש ישיבת המקובלים נהר שלום, ירושלים, והיה אותיות הוי"ה שהוא מדת הרחמים, אם תרצו להמשיך מדת הרחמים בזמן עקב שזה עקבתא דמשיחא, תשמעו אותיות ת - תורת, שמעון. שעל ידי לימוד הזוהר הקדוש ממשיך רחמים וישועות לכלל ישראל.

ג. וידוע מצדיקים קדמונים שלא נכנסו לבית אם אין שם זוהר הקדוש ונעם אלימלך.

ומספר על האי גברא קדישא רשכבה"ג קרן מהר"א מבעליא זיעווי"א, [וימא דהלולא כ"א כנחם אב (תשי"ז)], לאחר שנצל בנסי נסים מהמלחמה הנוראה, ועלה לארץ הקדושה טרם הפנסו לדירתו צוה להביא ספר הזוהר הקדוש (ממחנות להבח"ח) דנקא מן"ק מן האדמו"ר הגה"ק רבי יוסף מאיר מסיפניקא זיעווי"א (ירושלים), מפני שצאלו ודאי יש זוהר הקדוש שלומד בו.

ד. ובהיותו בעיר האבות "באר שבע" אחרי הדרשה שאמרתי שם על גודל לימוד הזוהר הקדוש בא לפני יהודי בא בימים וספר ברבים אשר בצעירותו למד תורה בישיבה, ולדאבון לב השפע מהערב רב, ונפל מיהדותו אשר מלבד שבת וכשרות כפי השגתו, לא שמר דבר.

יום אחד בא לידו ספר הזוהר עם פירוש הסלם, ונכנס בו חשק ללמודו. וכך

בספר דא יפקון מן גלותא ברחמי

העולם מכין עצמו לגאלה השלמה, כמו שהבטיח משה רבינו לרשב"י - "בספר דא יפקון מן גלותא ברחמי". ובזכות מזכי הרבים ישפע שפע רב בכל העולמות ונזכה להבטחות הגדולות של הרשב"י (בוהר תרומה קכ"ח) -

אמר רבי שמעון בן יוחאי זיע"א: מעיד אני עלי שמים וארץ, שכל המזכה את הרבים ומחזירן למוטב [שהו נעשה על ידי הפצת הזהר הקדוש] מתעלה בשלש מעלות, מה שאין כל אדם זוכה לזה - כופה את מלכות הרשעה. - עושה נחת רוח ועלוי להשם יתברך. - מעמיד את כל העולם שלא יחרב, ומרבה שלום.

ועל זה מבטיח לו הרשב"י: זוכה לראות בנים לבניו. - זוכה לעשירות בעולם הזה. - זוכה לעולם הבא. - אין שום אחד שיכול להיזק ולהרע לו. - נכנס לשנים עשר שצרי גן עדן - ואין מוחה בידו. - משפיעים עליו שפע ברכה והצלחה לו בכל ענינים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות. - הקדוש ברוך הוא והרשב"י מברכים אותם בכל הברכות שנתברך בהם אברהם אבינו, שגם הוא קרב את כלם להקדוש ברוך הוא. - הקדוש ברוך הוא קורא לארבע מחנות מלאכים עליונים ומלאים אותו, ונכנס לשבעים עולמות גנוזים (גימטריא "סוד"), שלא זוכה בהם שום אדם אחר - ומיחדים רק לו.

ונספר ספור נורא מגדל הזכות של מזכי הרבים:

המזכה את הרבים הוא היחסן הכי הגדול בשמים

בספר ישמח משה עה"ת בהקדמה בקנטרס תהלה למשה (דף י"א ע"ב), וזה לשון קדשו: מבאר בוהר תרומה (דף קכ"ח ע"ב), ההוא זכאה בעי למדרף בתר חייבא"י וכו' ומי שהוא זכאי, צריך לרדף אחר האנשים החיבים בגין דיחשב ליה כאלו הוא ברא ליה ודא איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא וכו' ועל דא באהרן ורבים השיב מעון וכתוב בריתי היתה אתו החיים והשלום (ועיי"ש בד' קכ"ט ע"א) כמה הפליגו שם כמה גדולים זכות הצדיקים שמחזירים רשעים בתשובה.

כן שמעתי מאדמו"ר ז"ל אשר ספר לו מוזל"ה איך שפעם אחת נפגשו בעולם העליון רש"י ז"ל עם הרב הקדוש ר' איציקל מדראהאביטש ושא"ל רש"י ז"ל ר' איציקל איזה זכות ומצוה יש לו לבנו הרב הקדוש ר' מיכל המגיד מישרים מזלאטשוב, מה ששומע שמרעישין בכל העולמות עם בנו הרב הנ"ל, והשיב לו רבי איציקל הנ"ל, איך שלומד תורה לשמה, ולא

נתקרה דעתו של רש"י ז"ל, ואמר לו עוד, שבנו הרבה לסגף את עצמו בתעניתים וסגופים, וגם בה לא נתקרה דעתו הקדושה, ואמר לו עוד אשר הרבה בגמ"ח וצדקה, ופזר נתן לאביונים וכדומה, ועוד לא נתקרה דעתו שוב אמר לו שרבים השיב מעון ועשה הרבה בעלי תשובה בעולם, ונזה נחה ושקטה דעתו של רש"י ז"ל, ונחה דעתו הקדושה מה שמרעישים אתו כל הפמליא של מעלה עכ"ל.

מובן כי מעשה כזאת לא יוכל לספר אשר עיני בשר לו ואף לאדם אשר עיניו משוטטות בעולמות עליונים שומע ורואה מה שלא ישמע לזולתו ויכול לספר כזאת.

מזה יכולים להבין איזה זכות גדול הוא לאלו שלומדים זוהר הקדוש, וכל הפמליא של מעלה מדברים מהם, שבזכותם נצולים כל עם ישראל מפל מיני גזרות קשות ורעות, ומקרבין הגאלה ברחמים, שנזכה בקרוב לראותה.

גודל שכר מזכה הרבים

אמרו חז"ל במדרש תנחומא (בראשית פרק א): מעשה בר' אבהו כשהיה מסתלק מן העולם הראה לו הקב"ה שלש עשרה נהרי אפרסמון, התחיל לומר בשעת מיתתו לתלמידיו, אשריכם עוסקי התורה, אמרו לו, רבינו, מה ראית, אמר להם שלש עשרה נהרי אפרסמון נתן לי הקב"ה בשכר תורתו, התחיל לומר ואני אמרתי לריק יגעתי לתהו והבל כחי כליתי, וכו'. [באור: קדם פטירתו של רב אבהו העבירו לפניו שלש עשרה נהרות של אפרסמון, שאל רבי אבהו: למי כל אלו, אמרו לו: שלך הם, אמר להם: כל אלו לאבהו ואני אמרתי לריק יגעתי].

ומבאר הארז"ל: שרבי אבהו חשב שהיתה יגיעתו במשך ימי חייו לריק, כי לא ראה שום תועלת בעבודתו, אך אליבא דאמת זכה על ידי יגיעתו ל"י"ש" שהם סוד "ש"י" עולמות, המבטחין לכל צדיק וצדיק ו"רי"ק" גימטריא "ש"י" שהוא הפך מ"רי"ק" ועל אלו הי"ג נהרות שהראו לו רומזים ל"ש"י עולמות.

העוסק בזבוי הרבים לתורה שכרו י"ג נהרי אפרסמון

ובספר "ערוות דבש" כתב: ואמרו במדרש, לרבי אבהו הראו שכרו י"ג נהרי אפרסמון, ואמר אלו למאן, אמרו ליה לאבהו, אמר ואני אמרתי לריק יגעתי וכו'.

ועולה בשלש עשרה שערים ואין מי שימחה בידו ועליו כתוב גבור בארץ יהיה זרעו. הון ועשר בביתו וצדקתו עומדת לעד זרח בחשך אור לישרים, פאשר המלך הקדוש מקבד לדיקון של אותו בן אדם מקבד אותו בכל הברכות שברך לאברהם פאשר עשה נפשות לחיבים, והוא עולה לשבעים עולמות נעלמים שלא זכה בהם בן אדם אחר, ואלו היו יודעים בני אדם כמה תועלת וזכות נמשך לצדיקים וזוכים בעבורם, היו הולכים אחריהם ורודפים כמי שרודף אחר חיים]:

1. בספר שיחות מוהר"ן (אות - רמד) שמעתי מאחד מחשובי אנשים, איש פשר וירא שמים ועובד את השם באמת, שאמר לו רבנו זכרנו לברכה, שיש בני אדם עובדי ה' שאין השם יתברך מראה להם מה שפגעו כל ימי חייהם. רק אחר מותם בעולם הבא, אז יראו מה שפגעו. והבנתי שרבנו זכרנו לברכה אמר לו דבר זה לענון התחזקות לבל יפל בדעתו מה שפגע עסק בעבודת השם, ועדין אינו רואה בעצמו שום פעלה. כי יש שאינו יכול לראות כל ימי חייו מה שפעל כי אם לאחר כך כפזר לעיל.

הרי לנו דגמא מכפרשת מוח"ל הקדושים, שאף על פי שעבד רבי אבהו את בוראו כל ימי חייו בשלמות עצומה, לא זכה לראות כלום ממה שפעל, דבר זה גרם לו שאפלו קשההראו לו קדם פטירתו את עצם המדרגות שזכה להן, תמה ושאל, למי כל אלה, כי חשב שהיתה כל עבודתו ויגיעתו לריק מחמת שלא הראו לו כלום עד מותו.

ה. ובספר הזהר ריש פרשת תרומה (קכ"ח ע"ב) הגדיל לספר בשבח מצוה זו ואמר, זכאה בעי למדרף בתר חיבא ולמקני ליה באגר שלים וכו' ודא איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקדושה בריה הוא יתיר משבחא אחרא ואסתלקותא דא יתיר מכלא וכו', ועל דא פתיב באהרן (מלאכי פרק ב') ורבים השיב מעון, וכתוב (שם) בריתי היתה אתו החיים והשלום וגו', ואיהו אסתלק בשלשה סלוקין מה דלא אסתלק הכי בר נש אחרא, ועל האי בר נש פתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום, וזכי למחמי בגין לבנוי, וזכי בהאי עלמא וזכי לעלמא דאתי ועאל בתליסר תרעי ולית מאן דיקמי בידיה, ועליה פתיב (תהלים קי"ב ב) גבור בארץ יהיה זרעו וגו', הון ועשר בביתו וצדקתו עומדת לעד, זרח בחשך אור לישרים. כדון מלכא קדישא ברוך לדיקנא דהוא בר נש בכל ברפאן דברוי לאברהם פד עבד נפשו דחייבא וכו' ואיהו עאל לשבעין עלמין גניזין דלא זכה בהו בר נש אחרא. ואלמלא הוו ידעי בני נשא כמה תועלתא וזכו גרמי לצדיקא וזכאן בגינייהו, הוו אזלי אבתרייהו ורדפי כמאן דרדף בתר חיו וכו':

[תרגום - בספר הזהר תחלת פרשת תרומה אמר, זכאי צריך לרדף אחר אנשים חכים ולקנות אותם בשקר שלם וזה הוא השבח שיתעלה בו כבוד הקדוש ברוך הוא יותר משבח אחר, ועליה זו היא יותר מהכל, ועל זה כתוב באהרן, ורבים השיב מעון. וכתוב בריתי היתה אתו החיים והשלום, ואותו בן אדם מתעלה בשלשה גליות מה שלא עולה פן בן אדם אחר. ועל בן אדם זה כתוב בריתי היתה אתו החיים והשלום וזכה לראות בנים לבניו וזכה בעוה"ו וזכה לעוה"ב,

ובזה נותן כח ועילוי לפמליא של מעלה^ט) וכל המכניס את ספר הזוהר הקדוש לביתו יזכה לברכה ממזל העליון.

על ידי שמירת המצוות שבעקב נזכה לגאולה

ועתה נחזור לבאר את הפסוק על פי דברי רש"י הקדוש.

"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן אֶת הַמְּשָׁפְטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרֵתֶם וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם", פירש רש"י ז"ל, אם מצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון. ושמר ה' אלקיך לך את הברית וגו' - ישמר לך הבטחתו.

בואו נחשב, מה זה מצוות הקלות שאדם דש בעקביו, ואיך יכולים לתקן את זה בקלות.

כתוב בעץ חיים, שבעקבתא דמשיחא יכשלו באיסור חלב שבחלק אחרים. וכך אנו רואים בדור האחרון, שבחור"ל נכשלו הרבה שנים באיסור חלב, עד שבא מנקה אחר מא"י וגילה שאכלו חלב רח"ל. וידוע שהצדיקים הגדולים שם לא אכלו כל חייהם בשר בהמה, וכך ניצלו מאיסור חלב שהוא איסור כרת רח"ל.

וכדאמרו חז"ל (פסחים דף מט ע"ב): תניא רבי אומר עם הארץ אסור לאכול בשר (בהמה) שנאמר "זאת תורת הבהמה והעוף". ובכף החיים לרבי חיים פלאגי כתב: דרק מי שיודע לכוון סוד הכוונות האר"י יוכל לאכול בשר.

ובשבט מוסר (לרבי אליהו האיתמרי זי"ע) פרק ל"ו מאריך מאוד ומזהיר לכל, שלא לאכול בשר בהמה כלל.

וידוע דהמקובל האלוקי זקן המקובלים רבי יצחק כדורי זי"ע, מימיו לא אכל כלל בשר בהמה ועוף, מלבד בערב יום כיפור שאכל מעט עוף, ובפורים מעט דג.

וכן שמעתי על הצדיק הגדול המקובל רבי מרדכי אליהו זצ"ל שמעודו בן 13 שנה לא אכל לא בשר עוף ולא בשר בהמה, ולכך זכה לגדולתו בנגלה ובנסתר זיעוכי"א.

אנחנו מתפללים בכל יום בשמונה עשרה "כי לישועתך קוינו כל היום ומצפים לישועה" - ואומרים "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים" - עוד אומרים "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח... אחכה לו בכל יום שיבוא", כולם שואלים פה אחד, למה משיח לא בא?

החפץ חיים זצ"ל בספרו "צפית לישועה" כותב שני דברים יסודיים:
א. שיסוד היהדות הוא להאמין בשכר ועונש. ב. שצריכים לחכות ולקוות על ביאת המשיח.

ומסביר במשל: לסוחר שנוסע למסחר באוניה לחודש פעם בשנה, ומזה החודש יש לו פרנסה לכל השנה. אחר שהזמין את המכונית שיקח אותה לאוניה, הוא עומד ומחכה והמכונית לא מגיע, הזמן עובר והוא מפחד שיפסיד את הזמן והאוניה תצא בלעדו, ומסתכל על השעון כל הזמן, וצועק אוי, הוא לא מגיע, מה יהיה, כל הפרנסה של כל השנה תלויה בנסיעה הזאת.

"שבהיכל" תמונה, שהרי הפנל הוא שיוציאו הספר תורה מההיכל ויקראו בה, וזהו הפנל שקוראים בה ולא שתעמד בהיכל?

הנראה לפרש, שאם מבישים הספר תורה על ידי שמוזרים באמצע הקריאה ובין גברא לגברא וכו' אז יותר רצוי לספר תורה שתהיה בהיכל ולא שיוציאו אותה. וזה באמת מות מצוה. שמוצה פזאת שרק יחידים קוזמים, קוזבלים שכר עבור כל העולם. וזהו הפשט משפט העדות, שהבית המדרש והארון קודש יהיו עדות על כל הנ"ל.

ט. ועיין נפש החיים להגר"ח וואליזין זצ"ל, בבאור פסוק זה.

וצריך באור, איך חס ושלום יכפר רבי אבהו בשכר תורה ומצוות. ופשוטן של דברים כמו שכתבתי, כי ידוע ר' אבהו היה קרוב לבי קיסר ושכיח שם כמבאר בגמ' כד הוי רבי אבהו אתי לבי קיסר וכו', ואם כן מארץ ישראל מושב רבי אבהו לדומי מושב קיסר דרך רב וצריך זמן בהליכה וחזרה וגם שם לבוא אל הקיסר ולהשתדל כי לא בחנם הלך שם, צריך גם כן זמן רב כנודע למבקרי פתחי שרים ומכל שכן מלכים גדולים כמו קיסר רומי בימים ההם, ואם כן בטל על ידי כן זמן רב מהתורה והיה פרוש מבית המדרש דבוק חברים וכדומה.

אך אמרו במשנה והעוסקים בצרכי צבור יהיו עוסקים עמהם לשם שמים ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם, והינו שלא יצטערו כי על ידי עוסקם בצרכי צבור, נתמעט הלמוד ומעשים טובים, ואמר לו אל תיראו, כי מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם מעשים טובים ותורה בשלמות, וזהו ענין רבי אבהו שפחד שמה שיגיע בצרכי צבור והלך לבי קיסר וכדומה, הכל לריק, כי מעט על ידי כן תורה ועבודת ה', וזהו אמרו לריק יגיעתי, אבל הראו לו משמים כי הקדוש ברוך הוא קבע לו שכר מכל מקום ושכרו הרבה מאד.

וכתב רבי חיים ויטאל זי"ע בספר שערי קדשה - (חלק ב שער ז): מזכי לחיבאי: אמרו רבותינו ז"ל (אלהו רבא ספ"ח) למה זכה אלקנה להעמיד שמואל ששקול כמשה ואהרן, מפני שהיה עולה לרגל ומעלה לבני אדם הרבה עמו ומזכה אותן, וכן שמואל בנו נוהג אחריו, כמו שכתוב (שמואל א' ז) וסבב בית אל והגלגל וגו' ופשט את ישראל ותשובתו הרמתה כי שם ביתו, ואברהם לא זכה לכל מעלותיו אלא משום (בראשית י"ב ה') ואת הנפש אשר עשו בחרן, וכתוב (שם י"ח י"ח) ואברהם היו יהיה לגוי גדול וגו' כי ידעתי אשר יצוה וגו', ושמרו דרך ה' וגו', וכל ראשי הדורות אינן זוכין או אינן נענשים אלא על סבה זו.

המדפיס ספרי חכם זוכה ויושב במחצתו

וכתב רבינו הקדוש רבי חיים פלאגי זיע"א, בספרו "צנאה מחיים" ז"ל: המדפיס ספרי חכם זוכה ויושב במחצתו... ואין ספק שהחכם בעצמו יוצא לקראתו עם סיעת אוהביו, כשבא לעולם הבא. ושמעתי מאדם שראה בחלום לבעל הבית אחד יושב אצל רב גדול שנפטר זה כמה שנים, והשתומם והתפלא איך זכה ההדיוס לכה, ולא ידע שהלה הדפיס ספר אחד מספריו הקדושים. עכ"ל.

מי לא רוצה לשבת במחצת הרשב"י הקדוש?

הלא כל לב כמה לכה! וכל חללא דעלמא יתן בעד זה!

"וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו" (איוב פרק ב' ד').

מי שרוצה לזכות לכל זה יתקשר אלינו, לעזר להפיץ את שעורי הזוהר הקדוש ויזכה לברכת הרשב"י הקדוש.

ועל זה אפשר להמליץ דברי חז"ל הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל י מזל גימטריה שבעים ושבע, שבזכות מזכי הרבים זכינו שסט זוהר הקדוש עולה רק 77 ש"ח, בבחינת תנו עז לאלוקים, (עז גימטריה 77

ז. ובודאי יש לו שכר של מצוה, אך כידוע מאמרם ז"ל על הפסוק יקרה היא מפנינים וכל חפציו לא ישוו בה, דאפלו חפצי שמים לא מגיעים לערך של תורה, ועוד אמרו על הפסוק כי טל אורת טלף, שרק טל תורה מתהווה, ועל זה רבי אבהו החשיב הכל כנגד התורה לר"ק, ועל זה בשרוהו בשמים י"ג נהרי אפרסמונא דכ"א, דהזמן שהלך למען זכוי הרבים הוא כמו שילמד בעצמו. ועתה הגע בעצמך גם אתה תלמד זוה"ק אך אם תזכה אחרים כפי יכלתו זכיתו לעין ערוך וכאלו אתה בעצמך למדת.

ח. איתא בחז"ל, הכל תלוי בפנל אפילו ספר תורה שבהיכל. לכאורה הלשון

האשה הזו תתן לנו צדקה? אחר כך הרבנית וחברתה עשו ביניהן הסכם, מי שיפטר קודם מן העולם תבוא בחלום לחברתה לספר לה, איך שדנו אותה בעולם העליון.

חברתה של הרבנית מוילנא נפטרה קודם, ובאה בחלום וסיפרה: אין לי רשות לגלות מה היה שם בבי"ד של מעלה, אבל דבר אחד אני יכולה לספר, שזה שהראיתי לך באצבע ללכת לאישה הזאת לקבל צדקה, זה שווה שם הרבה, ואין אפשרות להבין זאת בעולם הזה.

עכשיו שאנחנו יודעים כבר גודל השכר של הוראה באצבע, בווא ונחשוב, אם בן אדם אומר לחבירו ללמוד זוהר הקדוש, או שמעורר לעשות שיעור בזוהר הקדוש בבית המדרש, הוא מקבל כל הזכויות של כל הלומדים¹, וכדברי הנביא (ישעיה פרק סד ג) "וּמְעוֹלָם לֹא שָׁמְעוּ לֹא הֶאֱזִינוּ עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זֹלַתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּוֹ".

כי אפילו רק יהודי אחד שילמד כל שבת רק שעה אחת זוהר הקדוש, אי אפשר לספור הזכויות שהוא יקבל, אין עוד מחשב בעולם שיכול לספור כל השכר שלו, וכמה "חומת מגן" הוא בונה לכלל ישראל ומציל ומזכה לכל העולם.

ובזה נבין מה שרש"י הקדוש אומר: אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון.

ברש"י הזה מרומז, השכר הגדול של מיליון שעות תורה שמקבלים על ידי לימוד זוהר הקדוש בשעה אחת שזה מצוה קלה, וכל אדם יכול בנקל לקיים את זה, ועל ידי זה יקויים הפסוק "שמר ה' אלוֹקֶיךָ לְךָ אֵת הַבְּרִית וְאֵת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבוֹתֶיךָ וְכוּ", וכל הברכות הכתובות בתורה.

כתוב בזוהר חדש שיר השירים [דף פ"ו ע"ב]: העוסקים בסודות התורה כאשר נשמתם עולה למעלה לאחר מאה ועשרים שנה, היא מתעטפת באור של סודות התורה, וכוחות הקליפות והחיצונים לא יכולים לגשת ולהתאחו באותם הנשמות, ולא עוד אלא שהקב"ה חוקק את אותה הנשמה עוד בחיים חיותה בלבוש של השכינה הקדושה, וגם משתעשע בה, ולא עוד, אלא שיורשת ב' עולמות עוה"ז ועולם הבא, ומי שלא לומד סודות התורה, כאשר יעלה לעוה"ב, אפילו יש לו מעשים טובים ולמד ש"ס ופוסקים וכו', ולא למד תורת הסוד, דוחים אותו מגן עדן העליון, ואם הוא למד אפילו שלא הבין, מלמדים אותו בעולמות העליונים את תורת הסוד, ויכול לישב בשיבות גבוהות ולעסוק בסודות התורה.

דוד המלך עליו השלום אומר בתהלים (פרק ב'): "לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם וְלֹאֲמִים יִהְיֶה רִיק. יִתְיַצְּבוּ מִלְכֵי אֲרֶץ וְרוֹזְנִים נֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ". וכבר רואים איך שהאומות מתרגשות וחס ושולם מכינים למלחמה רח"ל.

ובפרק פ"ג (פסוקים ג' - ד') כתוב: "כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיֶינּוּ וּמְשַׁנְאֶיךָ נִשְׂאוּ רֹאשׁ, עַל עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְיַעֲצוּ עַל צְפוּנֶיךָ". ודברי תורה כפטיש יפוצץ סלע, ומתבאר כחומר, מפני מה האוייבים יהמיון והשונאים מרימים ראש, מפני ש"עמך יערימו סוד" מלשון ערומים מתורת הסוד, וכידוע שהעצה היחידה להינצל הוא אך ורק על ידי לימוד הזוהר הקדוש (עיין באור הזוהר דברי הרמח"ל ז"ע, על סוד ההצלה).

מי לא מפחד מפצצת אטום של אירן?

כולנו יודעים את המצב שבו אנו נמצאים! - ומי יודע מה ילד יום?!!!

כך צריכים לחכות לביאת המשיח, אחכה לו בכל יום ולהרגיש שהכל תלוי בגאולה.

ובמה יכולים לקרב ביאתו?

ואיך בזמן מעט ובמעט מאמץ נזכה להיגאל במהרה?

רבי חיים ויטאל והפסא מלך כותבים: שלמוד הקבלה בשעה אחת יעשה תיקון מה שלא יעשה בלימוד הפשט שנה תמימה, ופסק בכף החיים (בסימן קנ"ה), דגם הלומד זוהר הקדוש בגי'סא פלימוד הקבלה יחשב לו, ומרן הבן איש חי זצ"ל אומר: כתבו המקבלים ז"ל, דגדול פעל הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול. עכ"ל. והאורחות צדיקים אומר שכל מצוה ולמוד תורה שבשמחה ערכו כפול אף.

נמצא ששעה אחת בשבת קודש שווה לימוד אף פעמים שנה תורת הנגלה - ובשמחה שוה מליון שעות תורה.

העולה מדברי רבותינו ז"ע: כאשר יהודי לומד בשבת קודש ובשמחה "הזוהר הקדוש" עולה בשעה אחת לערך של מליון שנה (למוד פשט בימי החול).

החלש יאמר גבור אני

הגע בעצמך: 10,000 אברכים שלומדים 10 שעות ביום, יש לנו מליון שנה תורה, וכאשר יהודי פשוט או אפילו ילד קטן שלומד רק שעה אחת בשבת זוהר הקדוש, גם כן שווה מליון שנה תורה. וכך יקויים בנו דברי הנביא יואל (ד' י') "הַחֲלֵשׁ יֹאמֶר גְּבוּר אֲנִי" וכל יהודי יכול לזכות לזה ולהביא את המשיח ברחמים.

ועכשיו נזכיר את הדבר הראשון של החפץ חיים שיסוד היהדות הוא להאמין בשכר ועונש, באיזה שכר גדול יכולים לזכות בלימוד הזוהר הקדוש.

אם כך אנו רואים שקיום דברי החפץ חיים, גם לענין שכר ועונש, וגם לענין לחכות לביאת המשיח, קשורים ותלויים בלימוד הזוהר הקדוש.

כתוב בכתבי האריז"ל שעל ידי לימוד תורת הסוד מתגלה לנו תורת הנגלה, ובדורינו כולנו זוכים לראות את זה עין בעין, וכבר מעידים אברכי הכוללים ואפילו יהודים פשוטים, שאחרי שטעמו מצוץ דבש הזוהר הקדוש נפתח לבם ומתרחב מוחם לחדש חידושים נפלאים בתורה הקדושה, וזכו לחבר לחבר חיבורים מצויינים².

יש לי חבר שאני לומד אתו בחברותא זוהר הקדוש, אשר סבא שלו זצ"ל למד ביחד קבלה עם להבח"ח מרן הגאון הגדול רבי עובדיה יוסף שליט"א כל יום, כשהיה רב הקהילה במצרים בקהיר לפני כשישים שנה (בשנים תש"ז - תש"י), ובזכות זה זכה להיות חד בדר"א גם בתורת הנגלה. וכבר קרה עליו עוד לפני כ-50 שנה המקובל הקדוש רבי מרדכי שרעבי זצ"ל, "פאר הדור והדרו".

גודל השכר של הוראה באצבע

נספר סיפור מדהים: הרבנית של הגאון מוילנא זצ"ל הלכה יחד עם חברתה לאסוף צדקה. פעם אחת כשהלכו לאסוף צדקה, חברתה של הרבנית מוילנא הצביעה על אשה שעמדה במרחק מהם, ואמרה: אולי

1. ובוודאי זכו לכל זה שהרי ה"אור הגנוז" טמון - ומתגלה בלימוד הזוהר הקדוש (כדברי הבני יששכר, ועוד צדיקים, ראה באור הזוהר), ומאיר את הנשמה, וכך זוכים לחדש נפלאות בתורה.

2. ובמסכת ברכות (דף לד ע"ב): אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא למשיח בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו אבל תלמידי חכמים עצמן עין לא

ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך.

3. וכבר נשמע דברו של מרן הגאון הצדיק רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א, שהמצב היום יכול להיות מסוכן ח"ו יותר ממלחמת העולם, וצריכים זכויות גדולות בעם ישראל, ולהרבות בתורה ומצוות.

במיוחד להזהיר גדולים על קטנים, אב ילמד עם בנו, מחנך עם חניכו ומלמד עם תלמידו, שהרי אם אין גדיים אין תיישים, כך יחדור תלמודם מנערותם, לתלמודי תורה, לישיבות ולכוללים, ותורת הסוד תקבל תנופה, וזוכה להיות מבני עלייה כמו שכתוב בכסא מלך בהקדמה לביאורו על תיקוני זוהר.

וכבר פסק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, מלמד צריך שילמוד זוהר, שהוא בחינת "עץ חיים", ויוכל להמשיך נשמה לתלמידים, כי בזה שהרב נותן שכל ישר לתינוק, בזה מניח נשמה אמיתית.

בספר חכם הרזים הוסיף על דברתו: כשאב שולח בנו למלמד ללמדו אצלו תורה, דבר הראשון צריך לברר, אם המלמד של בנו לומד זוהר, כי אם לא, אז מי יודע איזה נשמה המלמד ימשיך לבנו - וגם אי אפשר שיהיה להמלמד קצת יראת שמים בלי לימוד הזוהר הקדוש כמבואר בספרים הקדושים.

כמה גדול כח הלומד בזהר הקדוש שעל ידי זה מעורר ומפעיל וממשיך את נשמת הרשב"י עליו השלום, ממש כפשוטו, לרחם עלינו, כמו שאמרו בגמרא (סוכה דף מה ע"ב): ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחאי יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחאי ראיתי בני עלייה והן מועטין אם אלף הן אני ובני מהן אם מאה הם אני ובני מהן אם שנים הן אני ובני הן.

ואפילו בדורנו הפשוט בכל רגע תוכלו להתקשר לנשמת הרשב"י י' - ולזכות לישועות נפלאות, ובוודאי הרשב"י זי"ע יכיר לכם טובה ותושפצו

משה רבינו, אליהו הנביא, ורבי שמעון בן יוחאי עליהם השלום, מגלים לנו, שרק בספר הזוהר יפקון מן גלותא ברחמי, ורק אלו שילמדו זוהר הקדוש ינצלו בחיבת נח שהוא הזוהר הקדוש.

בואו ונתאחד כולנו ביחד ונתחיל ללמוד כל יום דף היומי של תיקוני זוהר, שזה לוקח רק שתי דקות ביום, וזה אפשר גם ללמוד ולשמוע ב"קול הזוהר" בטלפון, ובשבת קודש נלמד שעה אחת למען תיקוני השכינה הקדושה, ובעזרת השם יתברך, יתבטלו מעלינו כל גזירות קשות ורעות, ונזכה לגאולה ברחמים, כמו שכתב הרשב"י, בספרא דא יפקון מן גלותא ברחמי, בספר הזה נצא מן הגלות ברחמים.

וכמו שגילה לנו הרשב"י הקדוש בשכבו על ערש דוי סמוך לפטירתו, השאיר לנו מעין צוואה כאשר אמר לבנו רבי חזקיה יצחק זי"ע: "יודע אני שבזכות הזוהר הקדוש וכתבי הקבלה יצא עם ישראל לחרות, ובלמוד זה תלויים גאולתינו וביאת משיח צדקינו..." "ותורת הסוד מה היא עליה?" [ספר הרשב"י עמ' 158]

מילותיו האחרונות של אותו צדיק וקדוש מרחפות בעולם, תובעות עלבונן, ומפצרות לקיימן. "ותורת הסוד מה היא עליה?!"...

והקול קורא במדבר פנו דרך לאלוקינו. הקדישו מזמנכם היקר בכל יום לשם שמיים, בשביל ישועת העם, ולהצלת הדור כולו - ברוחניות ובגשמיות.

בכוחניו לשנות את המצב, בידינו הדבר, בואו נתגייס כולנו, הגדולים עם הקטנים, גאונים עם פשוטים, צדיקים ובינונים, זקנים עם נערים, מגידי שיעורים עם בחורים, מלמדים עם תינוקות של בית רבן, התחילו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את לימוד הזוהר הקדוש, ונפעל בדרך זו לקרב ולהביא את משיח צדקינו ברחמים.

המערבי, סוד לזו: באדם נשאר עצם אחד בקבר הנקרא לזו, ועליו יבנה הגוף לתחיית המתים. ויש שם גם חלק מן הנפש והיא נק' הבלא דגרמי. כן הוא בבית המקדש, נשאר הכותל המערבי, וה"ס זה לזו שעליו יבנה הבנין לע"ל, ואותה הקדושה השורה עליו נק' הבלא דגרמי.

ובספר תורה וחיים להרי"ח הטוב זי"ע (מערכת חת), כתב: אם אומרים חידושים של תלמיד חכם שכבר בעולם העליון, הרי הוא בא מעולם העליון לאותו מקום כמבואר בזוהר הקדוש (חלק ג' פרשת פנחס דף ר"כ ע"א), וז"ל: שמעו חד קלא דהוה אמר, פנון אתר פנון אתר לרבי פנחס בן יאיר, דאיהו גבייכו, דתנינו דכל אתר דצדיקא אתחדש ביה מלי דאורייתא, כד איהו בההוא עלמא, פקיד לההוא אתר ואתי ליה לגביה, וכל שכן כד שראן בגווייה צדיקייא אחרנין, לחדתא בההוא אתר דאמרין מלי דאורייתא, כגוונא דא דהוה אתי רבי פנחס בן יאיר למפקד לאתריה, ואשכח אליון צדיקייא מחדתין מליון דאורייתא, ואתחדש כמלקדמין ההוא מלה דרבי פנחס בן יאיר קמיה.

תרגום הזוהר: שמעו קול אחד שהיה אומר פנו מקום פנו מקום לרבי פנחס בן יאיר, שהוא בא אצלנו, שלמדנו, דבכל מקום שהצדיק חידש בו דברי תורה, כאשר הוא בעולם ההוא [העליון] פוקד לאותו מקום [בעולם הזה] ובא אליו, וכל שכן ששורין בו צדיקים אחרים לקדש אותו מקום, ולומדים שם תורה, כעין זה הנה בא רבי פנחס בן יאיר לפקוד מקומו, ומצא אלו הצדיקים מחדשין דברי תורה ונתחדש אותו דבר תורה שאמר מלפנים, רבי פנחס בן יאיר, עתה מתחדש לפניו כאן.

א) על ידי הפצת ספריו זוכה לישב במחיצתו בעולם הבא: המדפיס ספרים מממנו להוציא לאור תורה זוכה ויושב במחיצת התלמידי חכמים מחברי הספרים, שהרי על ידו יצא החיבור לעולם, ותרבה הדעת בכל עת, ואילו היה גנוז למקצועות המשכן בירכתיים, לא היו לומדים בו. - ב. והנה אמרו חז"ל במסכת יבמות (דף צ"ו ע"ב) שפתותיו דובבות וכו' כדאיתא שם, ולפי זה הגורם שיהיה החכם חי אחרי מותו, גם הוא זוכה ויושב במחיצתו, שהרי הוא גרם להחיותו, ואין ספק כשהוא בא לעולם הבא, החכם בעצמו עם סיעת מרחמוהו יוצאין לקראתו לקבל פניו. (הגאון מהר"א איסטרוסה בספרו בן אברהם פרשת וישלח דף כ"ג ע"ב). (וכן שמעתי דבר אמרה רבי יהודה חסיד זי"ע).

יג. וכבר ידוע מעשה מהגאון רבי יהודה צדקה זי"ע, ראש ישיבת פורת יוסף, שבילדותו [כבן 10 שנים] בא לקבל ברכת האדמו"ר מגור "האמורי אמת" זי"ע, ושאלו מפני מה יש למסכת שבת 24 פרקים, והלך הגר"י צדקה לשאול לחכמי הספרדים, וחזר ותשובתו בידו, ששבת היא כלה ובת זוג לישראל - ולכלה צריך שיהיה 24 קישוטי כלה כנודע ליודעי ח"ן. [א-ה]: ובשבת ביותר ראוי לקשט הכלה העליונה היא השכינה הקדושה].

יד. כתב בספר פלא יועץ (ערך דובב) וזה לשונו: פירשו רבותינו ז"ל שכל תלמיד חכם שאומרים דבר תורה משמו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר ויש לו הנאה ונחת רוח כשותה יין קונדיטון, כמו שכתוב בירושלמי מסכת שקלים... כתוב בספרים שפעם אחת היה שמד ונגלה מוהר"מ אלשיך ז"ל בהקוין, והציל לאחד מתוך ההפיכה, מפני סיבה שהיה לומד ספרו בתמידות, עכ"ל.

אמרו חז"ל ביבמות (צו ע"ב - צו ע"א): ... אזל ר' אלעזר אמר לשמענתא בי מדרשא, ולא אמרה משמיה דר' יוחנן. שמעו רבי יוחנן איקפד. ... ורבי יוחנן מאי טעמא קפיד כולי האי? דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב "אגורה באהלך עולמים"? וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים? אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז. דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה - שפתותיו דובבות בקבר. אמר ר' יצחק בן זעירא ואיתומא שמעון נזירא: מאי קראה? "החכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים". ככומר של ענבים. מה כומר של ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב, אף תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפייהם בעולם הזה שפתותיהם דובבות בקבר.

ופירש על זה בספר יערות דבש, (חלק שני - דרוש ז): ... היינו להבין, מכל מקום איך דר בב' עולמות, אבל כשאומרים דבר שמועה מפיו, אז נשמת צדיק מתלבשת שם בלומדים, ועומדת שם, וכך שפיר אמרין דר בב' עולמות, בעולם הנצחי ובה העולם, גם נתלבשת בגוף בקבר בהבלא דגרמי, כך אמרו שפתותיו דובבות בקבר, שנתלבש בגוף בקבר עכ"ל, (ועיין עוד ביערות דבש, חלק ראשון - דרוש יז).

[ראה בליקוטים מכתבי הרמח"ל זצ"ל [רבי משה חיים לוצאטון] בענין כותל

הלואי שנזכה להיות מן הזוכים המאושרים, שהמשיח בכבודו ובעצמו עיד עלינו - "בזכותך הגעת".

על כן, יהודים יקרים, תנו לימוד לשם שמים, הקריבו מדקותיכם למען השכינה הקדושה, לעשות נחת רוח ליוצרינו, לגרום לפדות נפשנו, ונלך כולנו כאחד יחד לקבל את אור פני מלך המשיח בב"א.

וכולנו כאחד נזכה שיקויים בנו נבואת הרשב"י "זכאה דרא דהאי אתגליא ביה ובסגולתו "וקראתם דרור" ותחזנה עינינו, בן דוד משיחנו מלך ביופיו יבוא ויגאלינו, ב"עוז" והדר אלוקינו, ובשכר זאת א-ל חי חלקינו, ונחה עליו רוח ה' צורינו מגינינו, יגלה כבוד מלכותך עלינו, ואז ישמח ליבינו, ותגל נפשינו, בישועת מלכינו, אכ"ר.

ממקור הברכות^ט, שכידוע שהזוהר הקדוש מגן ומציל מכל הצרות ומונע פגועים ואסונות.

"בזכותך הגעת! לך יש חלק בגאולת העם!"

התבטא פעם צדיק ואמר: בבוא מלך המשיח, עם ישראל נקבצו ובאו לך, ופליטת העם ששים ושמיים, בעת הזאת יתבונן מלך המשיח בעיניו הטהורות יבחן כל אחד ואחד לפי מעשיו, לפתע ירים ידו ויראה באצבעו, כולם ירימו עיניהם בפליאה ויביטו במחזה, אז ישמיע מלך המשיח את קולו ויאמר, בהפנותו אצבע על יהודי מסויים: "בזכותך הגעת! לך יש חלק בגאולת העם!". כך יראה על כל יהודי ויהודי שפעל למען ביאתו.

בשביל הגוף והנפש, והספר של הצדיק הוא לנשמת הצדיק. טו. כל אחד רוצה שידוך טוב! פרנסה בנקל! ברכה לילדים! ועוד הצלחות ברוחניות ובגשמיות, וכאן יש לכל אחד ואחד אפשרות להמשיך עליו את נשמת הרשב"י עליו השלום ולעורר זכותו, ועל ידי כן בודאי יצליח בכל עניינו.

ב) הספר של הצדיק הוא נשמת הצדיק: בחלום וכו' עיין שם, ונא לעיין בהסכמת הגה"צ מהר"ח זוננפלד זכותו יגן עלינו אמון, לספר "צדקה ומשפט", אודות הוצאה לאור. (ראה עוד מהר"ח פלאגי זצ"ל בספרו "תורה וחיים", מ"ע ס' אות ריז). גם האדמו"ר מסאדיגורא זכותו יגן עלינו אמון, מביא שהציון להצדיק הוא

